

SPUK sætter
fokus på:

PIGER & DØGN

Er der behov for kønsopdelte anbringelser?

Indhold

2 Leder

Leder af Marianne Vinther Nielsen

12 Bogskrivning og konference

4 Piger og døgn

Artikel af Peter Jensen, Esther Malmborg & Tasja Lunden Køn og anbringelse—når piger begår vold

14 Kontakt os

Vi skal turde spørge ind til volden

af Marianne Vinther Nielsen. Konsulent i SPUK

SPUK ser anbragte piger som en særlig gruppe unge, som kræver en særlig indsats. Men for at kunne tilrettelægge den rette pædagogiske indsats, er det vigtigt, at vi som fagpersoner forsøger at forstå pigernes motiver for at begå vold.

Piger, som begår vold, har flere gange skabt overskrifter i medierne. Vi har kunnet læse detaljerne om, hvordan piger har brugt vold og personligt ydmyget andre piger ved at brænde-mærke, spytte eller tisse på ofret. Volden virker meningsløs på læseren og pigerne dæmoniseres ofte. Mediestormen er siden aftaget, hvilket er fint, da de detaljerede beskrivelser af volden, nogle gange synes at smitte. Men piger bruger stadig vold som kommunikations- og udtryksform.

Pigernes vold er personlig

Piger i almindelighed begår ikke vold, og omend der er tale om en stigning i antallet af piger dømt for vold, så er det stadig antalsmæssigt få piger, der begår vold.

Vold anses i almindelighed ofte for en maskulin handling, og når piger begår vold, så vækkes en særlig bekymring, og volden tillægges en særlig betydning. Volden, som pigerne begår, kan være intrigant, ydmygende og meget personlig. Volden er ofte mere personligt ydmygende end den vold, som drenge udøver. Igennem volden kommunikerer pigerne vrede over svigt

fra veninder, over ydmygelse, bagtaler, manglende loyalitet og brudte aftaler. Volden er personlig – meget personlig. Den er i de allerfleste tilfælde begået mod andre piger, som

Volden er i de allerfleste tilfælde begået mod andre piger, som pigens har en relation

pigen har en relation til. Der er med andre ord tale om relationsvold. Den vold, der begås, skal vi som samfund og som pædagogisk indsats tage afstand fra - for al vold er skadende! Men vi skal *ikke* tage afstand fra pigens, der begår volden!

Meningsløshed er farlig

Vi opfatter ofte vold som meningsløs, hvilket også gælder pigernes vold. "Meningsløshed er voldens farligste indhold" skriver psykolog Per Isdal, og heri er SPUK meget enig. Ser vi volden som meningsløs, så har vi ingen mulighed for at intervenere pædagogisk. Volden, som pigerne begår, kan virke meningsløs for den, der står udenfor. Men for pigens, der udøver volden,

giver den mening. Man kan betegne den proces, som sker i pigen, som en oplevelse af en indre revolution, når hun får givet udtryk for sin vrede. Hun markerer klart, at man ikke skal behandle hende sådan, igennem brugen af vold. Hun går fra at opleve sig som krænket og ydmyget *før volden* til *efter volden* at opleve at gå fra ydmygelse til oprejsning samt genoprettelse af eget selvbillede – en man skal vise respekt. Volden som redskab til kommunikation er grusom og ugenkendelig for de fleste. Men pigens følelser og ønske om at genoprette respekten omkring sig er som udgangspunkt sund og genkendelig for de fleste.

Vold er ikke en meningsløs handling, men en handling med en funktion. Denne mening må vi forstå for at kunne intervenere.

Forståelsen giver interventionsmuligheder

Når mennesker bruger volden som en handlemulighed, så ligger der en ekstra udfordring i forhold til at forstå og skabe forståelse for denne handling, fordi den samfundsmæssigt set er forkastelig, ulovlig og strafbar. Ofte ønsker vi ikke at høre på ”dårlige undskyldninger” for voldshandlingerne og henholder os i stedet til, at handlingen er uacceptabel og strafbar, og derfor ganske enkelt ikke står til diskussion. Det er dog lige så nødvendigt at forstå volden, og hvad den betyder for den unge, som det er vigtigt at forstå angst, spiseproblemer, tvangshandlinger og cutting. En del af de piger, der begår vold, bliver efterfølgende anbragt uden-

for hjemmet på institutioner og socialpædagogiske opholdssteder. Det giver disse anbringelsessteder store udfordringer. Der er i SPUK’s projekt ’Piger og Døgn’ der er finansieret af Helsefonden, sat fokus på de særlige udfordringer, som døgninstitutionerne møder i deres arbejde med de udadreagerende piger.

Udgangspunktet i projektet har været, at forståelsen for volden og for pigen er altafgørende for at kunne intervenere hensigtsmæssigt og målrettet. Igennem projektet har det også vist sig,

at netop indsatsen med at kvalificere det arbejde, der skaber rum for pigernes egen forståelse og fortællinger, fremmer og kvalificerer behandlingen.

U Ser vi volden som meningsløs, så har vi ingen mulighed for at intervenere pædagogisk.

Meningen med volden og den kommunikation, som ligger i volden, skal vi turde spørge ind til og turde give plads i det pædagogiske arbejde. Vi skal spørge ind til voldens mening, det budskab, som pigen ønsker at sende med volden og *forstå* den kommunikation, der ligger i volden. Først da kan der arbejdes med at lære pigen alternative handlemuligheder.

Formålet er at bringe pigerne i udvikling – ikke at dæmonisere og dermed marginalisere dem – hvilket projektet ’Piger og døgn’ entydigt har vist er muligt.

Godt efterår.

Marianne Vinther Nielsen

Køn og anbringelse—når piger begår vold

Når stærkt udadreagerende piger anbringes udenfor hjemmet anbringes de ofte sammen med udadreagerende drenge. Men er det hensigtsmæssigt?

Af chefkonsulent Peter Jensen, seniorkonsulent Esther Malmberg og (tidl.) projektkoordinator Tasja Lunden i SPUK

Den seneste kriminalstatistik(1) viser endnu en gang en stigning i antallet af piger, der er dømt for at have begået vold. Tallene fra 2009 viser, at knapt hver femte ung under 18 år, der bliver dømt for vold, er en pige. Det er ca. 3½ gang så mange domme til piger i 2009 sammenlignet med år 2000. Antallet af domme til piger, der har begået vold, er dog stadig ret lave – der er tale om 162 domme i 2009 mod 48 i 2000.

Mange af de piger, der er under 18 år, og som får en dom for vold, bliver døgnanbragt via det sociale system. Det kan enten ske som afsoning af en fængselsstraf, som en del af en ungdomssanktion (et 2-årigt anbringelsesforløb) eller som en foranstaltning efter Servicelovens § 52. En del af de unge piger, der har begået vold, bliver varetægtsfængslet. Det betyder, at de bliver anbragt i en sikret institution. Stigningen i antallet af voldsdomte unge piger betyder, at der er et stigende behov for relevante døgn tilbud til disse piger. Døgn tilbud som kan arbejde med pigerne ofte meget alvorlige adfærdsproblemer.

Disse piger med voldsomme adfærdsproblemer anbringes næsten udelukkende sammen med drenge. Det gælder når der er tale om ophold på de sikrede institutioner under varetægtsfængslingen, det gælder 2. fase af ungdomssanktionen, hvor de oftest placeres i åbne institutioner eller socialpædagogiske opholdssteder,

og det gælder i vid udstrækning også, når det drejer sig om 'traditionelle' døgnforanstaltninger efter § 52.

Nogle af pigerne efterspørger tilbud, der er mere målrettet piger. Ikke nødvendigvis tilbud kun for piger, men tilbud med flere piger, flere kvindelige medarbejdere og et indhold, som i højere grad kommer piger i møde. Disse piger synes, det er belastende at være anbragt på steder, som domineres af drenge og af mandligt personale (2). Metodeudviklingsprojektet "Projekt Piger og Døgn"(3) har fokus på netop denne udfordring. Dels ved at undersøge, hvad forskningen siger om spørgsmålet, dels ved at arbejde udviklingsorienteret med 8 institutioner/opholdssteder, og dels ved at tale med nogle af pigerne selv.

Et af udgangspunkterne for metodeudviklingsprojektet har naturligvis været at finde ud af, om der findes forskning, der underbygger relevansen af kønsspecifikke døgn tilbud, og om der kan hentes inspiration andre steder til udvikling af kvaliteten i disse specifikke døgn tilbud.

Viden om døgnanbringelse og behandling med fokus på kønsforskelle

For målgruppen *unge med alvorlige adfærdsproblemer* er og har døgnanbringelse generelt været det anvendte tiltag. Den forskning, der

■ Det er belastende at være anbragt på steder, som domineres af drenge og af mandligt personale.

internationalt findes på dette felt, er samlet af den norske psykolog Tore Andreassen (4) og har ført til udarbejdelsen af principper for døgnanbringelse og til behandlingsmodellen 'Multifunc'(5), som p.t. afprøves i Norge og Sverige, og som er under etablering i Danmark med støtte fra Socialministeriet.

Iflg. Andreassens forskningsopsamling handler langt den meste forskning om drenge. Det kan hænge sammen med, at pigers problemadfærd traditionelt har været anderledes end drenge. De begår talmæssigt langt mindre kriminalitet end drenge. Pigers mere selvdestruktive mønstre har ikke i samme omfang givet anledning til forskning.

Piger med alvorlige adfærdsvanskeligheder er blevet mere synlige de senere år. Det gælder i hele den vestlige verden. Så der er et behov for forskning i dette specifikke problemfelt. Vi ved fra forskning i behandling generelt, at relationen mellem behandler og den behandlede er afgørende for resultatet – behandlingsmetoden er i den sammenhæng underordnet. At relationen er så vigtig, ved vi også fra de unge selv fra mange forskellige danske praksiserfaringer(6), ligesom dansk mønsterbryderforskning(7) peger på mødet med den betydningsfulde voksne, som kan betyde forskellen i forhold til at bryde med sin sociale baggrund.

Der er ikke gennem den tilgængelige forskning i Andreassens gennemgang fundet kønsforskelle i risikofaktorer for udvikling af adfærdsvanskeligheder. Sagt med andre ord er det altså de samme risici i opvækstbetingelserne, der kan føre til adfærdsproblemer for både piger og drenge.

Info

SPUK har siden januar 2009 arbejdet med projektet 'Piger og Døgn', som er et 3-årigt metode- og organisationsudviklingsprojekt i forhold til døgntilbud til piger med alvorlige adfærdsproblemer. Projektets formål har været at kvalitetsudvikle og målrette den sociale og pædagogiske indsats fra døgntilbud til piger med udadreagerende, truende og voldelig adfærd. Projektet finansieres af Helsefonden og gennemføres i et samarbejde mellem otte døgntilbud og Socialt og Pædagogisk Udviklings- og Kursuscenter (SPUK). Projektet afsluttes i november med en konference. Yderligere information om denne konference finder du på side 12.

Læs mere om projektet [her](#).

Konklusionen bliver derfor, at piger langt hen ad vejen vil profitere af de samme interventioner som drenge, men man sætter samtidig spørgsmålstegn ved denne konklusion.

Selv om der ud fra den fremlagte forskning er rimelig konsensus om, hvad der udgør et effektivt behandlingsprogram, så er det iflg. Andreassen et åbent spørgsmål, om det kan generaliseres til at omfatte piger.

Et effektivt behandlingsprogram bygger iflg. forskningsgennemgangen på 3 differentieringsprincipper, som kortlægges gennem en grundig og specifik udredning: Risikoprincippet, behovsprincippet og responsivitetsprincippet. Disse 3 differentieringsprincipper menes også at gælde piger. Den grundige udredning skal bruges til at sikre "rigtig" visitation (vurdering af risiko), til opstilling af behandlingsmål (behov) og til konkretisering af metodevalg (responsivitet) i indsatsen.

Andre studier peger imidlertid på, at andre elementer er vigtige i interventionen, hvis piger-

nes behov skal tilgodeses.

Et studie(8) fremhæver således, at vellykket behandling af pigerne bliver forbundet med, at personalet er kompetent, at personalet har en støttende holdning, og at personalet selv har personlige erfaringer med illegale aktiviteter. Det var endvidere vigtigt, at en del af personalet var kvinder, specielt for de piger, som havde været udsat for seksuelle overgreb.

I to andre studier(9) om anbragte piger pointeres det, at relationerne mellem pigerne var lige så vigtig. Pigerne refererede til hinanden som "søstre", og de identificerede sig med hinanden på grund af samme erfaringer og baggrund. Det var vigtigt, at pigerne opholdt sig i et sikkert og trygt miljø og ikke risikerede fortsat udsathed.

I mangel af forskning om piger kan man trække på resultater fra kvindeforskning(10). Der findes en del forskning på europæisk plan om kvinder i misbrugsbehandling, der konkluderer, at kvinder (piger) profiterer af en kønsspecifik indsats og har særlige behov i forhold til en behandlingsindsats.

Misbrugsstudierne(11) peger entydigt på, at disse behov har sammenhæng med den kønsspecifikke socialisering, som er samfunds- og kulturbestemt. Derfor bør der tages afsæt i den kønsspecifikke socialisering og i kønnede problematikker i tilrettelæggelse og udførelse af sociale indsatser. Om kvinders/pigers særskilte behov siges der:

- Kvinder har specifikke behov, der stiller krav om en kønssensitiv behandling.
- Kvinder har en specifik psykiatrisk profil: Har i større udstrækning end mænd erfaring med seksuelle overgreb, fysisk vold, selvmordsforsøg, og bliver mere medicineret for psykiske problemer.
- Kvinder har ofte relationsproblemer og har

behov for støtte i omsorgen for børn.

- Kvinder har i større udstrækning end mænd mødre med psykologiske og misbrugsproblemer.

En anden undersøgelse(12) fremhæver centrale behandlingsfaktorer, som bidrager til positiv udvikling:

- Enkønnede kvindeprogrammer eller kvindegrupper er at foretrække for misbrugende kvinder.
- Institutionsanbringelse tenderer til at føre til en mere stabil og mere langsigtet nyttevirkning for de kvinder, som oplever størst belastning og stress fra omgivelserne.
- Af betydning for resultaterne er imidlertid også intensiteten i behandlingen, den indledende behandling og efterværnet.
- En ikke-fordømmende og non konfrontativ behandling, som omfatter både individuelle samtaler og gruppesamtaler anbefales.
- Der ses en bevægelse fra kønsneutral til kønssegregeret behandling. Kvindeligt personale er nødvendigt, og der er behov for gode rollemodeller.

En foreløbig konklusion er, at rene pige-/kvindetilbud indenfor misbrugsbehandling er at foretrække. Der skal være kvindelige medarbejdere (ikke kun!), som både er kompetente og gode rollemodeller, og som skaber en relation og sikrer tryghed og sikkerhed for pigerne/kvinderne på stedet. Der skal arbejdes med relationerne pigerne/kvinderne imellem, og der skal være en konsekvent ikke-fordømmende og ikke-konfronterende behandling, som både er individuel- og gruppeorienteret. Ikke mindst det gruppeorienterede er vigtigt, fordi pigerne/kvinderne har store vanskeligheder med at indgå i relationer især til andre piger. Det har i den forbindelse betydning, hvordan behandlingen indledes, hvilken intensitet behandlingen har, ligesom efterværn er vigtigt.

Behandlingen skal sigte mod at styrke pigen/kvinden i hendes identitet, hvor temaer som "hvem er jeg og hvad står jeg for?" bliver centrale spørgsmål, som sigter på at lære kvinden/pigen at sætte pris på sig selv, at få klarere grænser i forhold til at kunne sige til og fra, og at få udviklet sine sociale kompetencer og træning i at omgås andre piger på en positiv og konstruktiv måde.

Omsætning af den forskningsmæssige viden i udviklingsarbejdet med inspiration fra Norge og Sverige

I metodeudviklingsprojektet 'Piger og Døgn' har vi taget afsæt i deltagernes egne erfaringer, i SPUKs erfaringer, i viden fra Tore Andreassens forskningsgennemgang og anden forskning, og vi har derudover hentet inspiration gennem studiebesøg hos svenske og norske døgninstitutioner for piger. Især i Sverige er der langt større tradition for kønsspecifikke døgn tilbud til målgruppen 'unge med alvorlige adfærdsproblemer'. Herfra er der bl.a. hentet metoder og programmer, som er målrettet piger.

I Andreassens forskningsgennemgang påpeges det, at når behandling lykkes, så fokuseres der efter en grundig udredning og rigtig visitation (13) - på ændring af den unges adfærd og udvikling af færdigheder i et ubrudt behandlingsforløb. Virksomme metoder i disse forløb har vist sig at være en kognitiv tilgang, en adfærdsteoretisk tilgang og læring af livsfærdigheder. Her til lægger vi i projektet vægt på den relationsorienterede tilgang og ikke mindst gruppeorienterede indsatser.

I projektudviklingsfasen har deltagerne på seminarer erfaringsudvekslet og fået input om temaer som inddragelse, om startinterview, om systematik i udviklingsplan og opfølgning, om vold, om kognitiv tilgang og om magt i socialt

arbejde. Deltagerne er derudover blevet introduceret til nye værktøjer/metoder og programmer – herunder metoder til at arbejde med gruppen(14).

De anbragte pigers syn på fordele og ulemper ved kønsopdelte døgn tilbud

SPUK har interviewet 7 piger fra 4 af de deltagende døgn tilbud(15) om deres syn på fordele og ulemper ved kønsopdelte døgn tilbud. Pigerne holdninger til fordele og ulemper ved at bo på hhv. en ren pigeinstitution eller en blandet institution skal ses i lyset af i hvert fald tre temaer:

1. Pigerne er i starten eller midt i puberteten og vil naturligvis i denne livsfase have mere fokus på kontakt til og afprøvning (også seksuelt) af sig selv i forhold til drenge end et fokus på "behandlingsresultater". "Hvad kan jeg, hvordan virker jeg på drenge, hvordan håndterer jeg seksualiteten, og hvordan er jeg i konkurrencen med de andre piger?" Det er temaer, som fylder i hverdagen, og som der er rig mulighed for afprøvning af på blandede institutioner. Pigerne lever på institutioner, som i dette perspektiv ikke kan sammenlignes med familier, selvom institutionerne forsøger. I familien er eventuelle brødre ikke i fokus for seksuel afprøvning, kæresteforhold osv. I modsætning

Kæresteforhold og seksuel afprøvning er altid et tema

hertil er kæresteforhold og seksuelle afprøvnin-ger altid et tema – døgnnet rundt - for piger an-bragt udenfor hjemmet på blandede institutio-ner. Familien er stedet, hvor pigerne har helle i forhold til kæresteforhold. Her kan de trække sig tilbage, og her kan de 'dyrke' venindeforhold, der i højere grad er frisat for nogle af de relationsmæssige implikationer, som er evigt

aktuelle på institutioner og opholdssteder.

2. Institutionslivet giver meget få steder, hvor der er helle.

3. Pigerne svarer på de spørgsmål, vi har stillet ud fra, hvilke erfaringer de har med henholdsvis blandede og kønsopdelte institutioner. Kun en pige havde således erfaringer med begge typer af institutioner, og det vil under alle omstændigheder være et noget spinkelt materiale at konkludere noget ud fra.

Med disse temaer i baghovedet er det naturligvis heller ikke overraskende, at der er forskellige holdninger hos pigerne til, hvad de foretrækker.

Piger på åbne institutioner/opholdssteder

På de åbne institutioner mener flere piger, at den kønsopdelte institution *kan* give mere ro, da "spillet" om og samværet med drengene oftest er i baggrunden for de alvorlige og hyppige konfrontationer pigerne imellem. Disse konflikter kan strække sig over lang tid og være meget ressourcekrævende for pigerne. For pigerne handler disse konflikter ikke kun om at være attråværdige, men lige så meget om status i unggruppen og om selvtillid. Man kan sige, at den jalousi, der ofte er pubertetskæresteforholdenes følgesvend, i en døgnssammenhæng flytter ind i 'familien', og dermed har mulighed for at udspille sig i fuldt flor på den livsarena (familien), hvor jalousien og konkurrencen om 'drengenes gunst' burde have helle. Flere af pigerne giver således også udtryk for, at de mener, det er en stor ulempe at være kæreste med en dreng, der bor samme sted.

Et par af de interviewede piger mener, at der ikke ville være (alvorlige) konflikter, hvis der ingen drenge var. Sådanne udsagn kan naturligvis tages for pålydende, men det er klart, at der næsten altid vil være konflikter mellem de unge

på en døgnafdeling. Når pigerne siger det, kan man også vælge at tage det som et udtryk for, hvor meget sådanne konflikter fylder for disse piger i hverdagen. Også uden at pigerne nødvendigvis behøver at være direkte part i konflikten. Men i pubertetslivet på en døgnafdeling er det ofte vanskeligt at være neutral – enten er du med mig, eller også er du imod mig. Nuancerne er ikke så mange.

Flere af pigerne på de åbne institutioner synes, det er en fordel, at der er andre piger, som de kan støtte sig til og få gode råd af: *'Det er ligesom at have en søster, fordi det ikke er alt, man har lyst til at tale med de voksne om'*. Den rene pigeinstitution kan også meget lettere have aktiviteter, som piger foretrækker: Bade sammen, se "tudefilm", fokusere på krop og udseende m.m. Pigerne fremhæver dog også typiske drengeaktiviteter, som det tit er de mandlige medarbejdere, der sætter i gang.

Selvom pigerne generelt er enige om, at lidt vilde aktiviteter er gode, og at det er vigtigt, at der er mænd ansat på afdelingen, er de lige så

U *Det er en fordel, at der er andre piger, som de kan støtte sig til*

enige om, at de ikke kan forestille sig at bo et sted, hvor der ikke er kvindelige medarbejdere. De kvindelige medarbejdere er afgørende for at kunne tale fortroligt om mange forskellige "pigeting", høre deres erfaringer fra dengang de selv var piger osv. Men en god pædagog er én, som har lyst til at være sammen med én, lytter til én uden at være fordømmende og som har et ønske om at forstå – og det uanset pædagogens køn.

Især de interviewede piger på den blandede institution mente, at det, på trods af fordele som sænket dagligt konfliktniveau, ville være at foretrække at bo på blandede afdelinger. De

andre piger var noget mere usikre på, om de syntes, det var en fordel eller en ulempe at bo sammen med drenge. Det var på den ene side en mulighed for, at noget andet og 'interessant' kunne komme i spil, samtidig med at det ville betyde, at ro og sænket konfliktniveau ville være fortid. Næsten alle pigerne var således tiltalt af tanken om, at drengene kom tættere på i dagligdagen, men pigerne fra de rene pigeinstitutioner var mere ambivalente i forhold til, om de syntes, det var en god ide, hvis det blev en realitet.

Det var samtidig karakteristisk i interviewene, at næsten alle piger fandt, at det er lettere at omgås og være venner med drenge: *"Drenge er nemmere at forstå og er bare nemmere at være sammen med"*. Pigerne er ikke i stand til at sætte yderligere ord på dette, udover at *"drenge behøver ikke tale så meget. De gør det bare"*. Med den viden, vi har om disse pigers relationskompetence generelt, kan udsagnene tolkes i retning af, at relationerne til drengene er knapt så sofistikerede som relationer til andre piger. De kan i forhold til drengene spille på andre strenge og føle sig værdsat på det, hvor dette er langt vanskeligere i forhold til andre piger, hvor de samme strenge nemt kan få modsat fortegn.

Piger på de lukkede institutioner

Disse oplysninger stammer fra interview med én pige, og validitet i forhold til generelle udsagn skal derfor også tages med forbehold. Imidlertid er der særlige omstændigheder lige præcis i forhold til piger anbragt eller surrogatfængslet på sikrede afdelinger. Det er et hovedformål med at anbringe unge under 18 år på sikrede afdelinger i stedet for arresthuse eller egentlige fængsler, at de skal skærmes mod personer med en længere kriminel karriere. De skal ikke lide overlast eller lære den side af kriminaliteten at kende, som de endnu ikke har stiftet bekendtskab

med. Det samme gælder naturligvis pigerne, men derudover har pigerne -selv på sikrede afdelinger det 'handicap', at de næsten altid vil være de 'svageste og de færreste'. Det kræver altså en særlig beskyttelse af pigerne.

Den interviewede pige havde et godt forhold til pædagogerne, og det var også lykkedes i den periode, hvor hun var på afdelingen (bl.a. som følge af afdelingens deltagelse i projekt 'Piger og Døgn'), at have andre piger indskrevet, hvilket denne pige opfattede som positivt. Men hun kunne også fortælle, at hun i løbet af de ca. 5 måneder, hun var på afdelingen, havde haft ubehagelige oplevelser med drenge, som hun selv opfattede som meget *'rå og afstumpede'*. Nogle af disse oplevelser havde haft til følge, at hun havde isoleret sig på sit værelse i en uge, fordi hun ikke ønskede at høre eller stå model til de kommentarer, som specielt en dreng kom med.

De sikrede afdelinger har naturligvis en meget klar forpligtelse til at sørge for, at pigerne ikke lider overlast under deres anbringelse på en institutionstype, som de ikke bare kan forlade. Konsekvensen er - så vidt vi kan se - at visitationen af piger til de sikrede afdelinger bør foregå centralt og kun til visse afdelinger, således at den relativt lille gruppe piger, der hvert år anbringes på sikrede afdelinger, samles på nogle ganske få afdelinger, som kan imødekomme deres behov.

Pigerum i døgnpædagogikken

I Danmark findes der et begrænset antal døgntilbud alene målrettet piger med alvorlige adfærdsproblemer. En del af disse deltager i projektet 'Piger og Døgn'. Disse døgntilbud fungerer som pigernes hjem og har et bevidst ønske om at komme pigernes udviklingsbehov i møde

ved at tilbyde et frirum i hverdagen, hvor drenge ikke dominerer eller bliver omdrejningspunkt for livsudfoldelsen. Det er en praksiserfaring, at det er vanskeligt at arbejde med denne målgruppe af piger, når de bor sammen med drenge. Det er i forvejen specielt at bo på institution/opholdssted, og det er også specielt at bo mange piger sammen med samme vanskeligheder. Hvis pigerne så

samtidig skal bo sammen med drenge, som de skal spille op til, leve op til eller undgå, så bli-

ver der ikke plads til den ro og refleksion, der er forudsætningen for udvikling. Fokus risikerer i højere grad at være på at have status hos drengene end at reflektere over "hvem er jeg", "hvad vil jeg" osv. Derudover er der en stor risiko for både udnyttelse og (fortsatte) seksuelle overgreb fra drengenes side, og for vold mellem pigerne i forbindelse med deres konkurrence om drengene.

Pigeinstitutioner/-afdelinger er bestemt en udfordring. Men at operere med kønssegregerede institutioner eliminerer samtidig nogle af de problemstillinger, der er med anbringelse på blandede afdelinger.

Både ud fra den viden der foreligger, ud fra nogle af pigernes egne vurderinger og de eksisterende pigedøgntilbuds erfaring er det med andre ord relevant med anbringelsesmuligheder målrettet piger(16).

Tre foreløbige konklusioner på baggrund af vores viden fra 'Piger og Døgn' og på baggrund af interviewene (selvom de selvfølgelig må tages med forbehold grundet det relativt lille antal) er, at:

1. De piger, projektet beskæftiger sig med, har alle så alvorlige relations- og adfærdsproblemer

og problemer i forhold til selvværd og selvtillid, at anbringelse på rene pigeinstitutioner/-afdelinger bør overvejes i forbindelse med udredningen af pigens problematikker, idet der under sådan en anbringelsesform vil være bedre rammer for at arbejde med pigens identitets-skabelse (hvem er jeg, hvordan virker jeg, er jeg god nok og hvad kan jeg?). Et sådant køns-

perspektiv er oftest ikke i fokus i udredninger/\$50-undersøgelser, men må efter vores opfattelse inddrages,

når der er tale om piger, der skal anbringes. Afvejningen må være, om pigen har brug for 'et helle' i forhold til kontakten til drenge for at sikre hende ro til at arbejde med sig selv og sin udvikling. Det er her værd at være opmærksom på, at anbringelse på en ren pigeafdeling ikke nødvendigvis afskærer pigen fra samvær med drenge i skolen og i fritidslivet, men det alene afholder hende fra samvær med drenge i den familielignende arena, som behandlingsarenaen udgør.

2. Anbringelse på rene pigeafdelinger (i hvert fald for en kortere periode på et til to år alt efter behandlingsbehov) kan efter vores opfattelse have så mange positive effekter, at de rigeligt opvejer de eventuelle negative effekter (her tænkes især på driftsøkonomi, fleksibilitet i det samlede udbud af pladser m.v.). En konsekvens af disse fordele er, at det i søgekriterier på Tilbudsportalen bør fremgå, om der er tale om et tilbud kun til piger.

At konkludere, at piger altid skal anbringes på pigeafdelinger, er måske at tage munden for fuld, men at der skal etableres særlige pigeaktivitet og særlige "pigerum" på de blandede institutioner, er der ikke tvivl om. Netop etablering af sådanne "rum" er nogle af deltagerne i pro-

jekt 'Piger og Døgn' ved at metodeudvikle på og afprøve i deres praksis.

Referencer mm. :

1. Justitsministeriets Forskningskontor aug. 2010: Udvikling i omfang og art af ungdomskriminalitet 2000 - 2009
2. Se rapport om 'Projekt Pigeproblematikken' på www.spuk.dk
3. Projekt 'Piger og Døgn' er et udviklingsprojekt i SPUK,. I projektet arbejder SPUK sammen med 7 døgntilbud og 1 intern skole om udvikling af de pædagogiske tilbud til piger med udadreagerende adfærd og andre alvorlige adfærdsproblemer. Projektet er finansieret af Sygekassernes Helsefond
4. Andreassen, Tore (2003): Behandling av ungdom i institusjoner – Hva sier forskningen? Kommuneforlaget A/S Oslo
5. Man kan læse om Mulifuncmodellen på flg. hjemmesider: www.servicestyrelsen.dk under børn og unge, evidensbaserede programmer, materiale fra inspirationsdag april 2009 – baggrundsrapport eller på www.stat-inst.se (Statens Institutionsstyrelse, Sverige)
6. Se f.eks. Pedersen, Knud Erik: Drop afmagten – skab kontakten til udsædvanlige unge, Socialministeriet 1999
7. Elsborg, Steen m. fl.: Den sociale arv og mønsterbrydere, DPI 1999
8. Koons et. al: Expert and offender perceptions of program elements linked to successful outcomes for incarcerated women – her fra Andreassen, Tore: Behandling af ungdom i institusjoner – Hva sier forskning?, Kommuneforlaget 2003 s. 256 ff
9. Fransson, Elisabeth: Rom for jenteliv, Barnevernets utviklingssenter, 1996 og Trulsson, Karin: Det slutna tjejrummet, Edita Stockholm, 2008
10. Som det er gjort i Trulsson, Karin: 'Det slutna Tjejrummet'.
11. Trulsson, Karin: 'Det slutna tjejrummet', Edita Stockholm, 2008.
12. Trulsson, Karin: 'Det slutna tjejrummet' fra: Sun, A-P (2006): Program factors related to women,s substance abuse treatment retention and other outcomes. A review and critique. Journal of substance abuse treatment nr. 30,1-20.
13. Stort set alle deltagende døgninstitutioner og opholdsteder i udviklingsprojektet har problemer med manglende udredninger og helt eller delvist manglende § 50 undersøgelser og handleplaner i forhold til de anbragte piger. Det giver problemer i forhold til rigtig visitation/matchning og dermed øges risikoen for sammenbrud i anbringelsen (Egelund, Tine m.fl: Sammenbrud i anbringelser af unge. Erfaringer, forklaringer og årsagerne bag, SFI Rapport 10:06.). Disse mangler skyldes en utilstrækkelig indsats i myndighedsregi forud for anbringelsen, og der er da også enighed hos deltagerne om, at der er behov for en opstramning i forhold til handleplansarbejdet og et udviklingsarbejde i forhold til udredningsarbejdet.
14. I deltagernes lokale metodeudviklingsprojekter er fokus helt overordnet blevet inddragelse af pigerne, pigernes ejerskab til egen udvikling (herunder motivation) og pigernes ansvar for egen behandling. Metodisk har dette fokus resulteret i en række metodeafprøvninger som fx programmer med fokus på pigens selv (POMS - Programmet Om Mig Selv), kognitive metoder (fx fordele-/ulempeskema) og gruppeorienterede indsatser (fx Bella, Grus og Glitter).
15. To rene pigetilbud, en blandet afdeling på en døgninstitution og en sikret afdeling. Vi bruger i artiklen benævnelsen institution, som dækker over hhv. institution, socialpædagogisk opholdssted eller afdeling på hhv. institution eller opholdssted.
16. Et behov der også underbygges af mange forebyggende tiltag , hvor både generelt/primært forebyggende og specifikt/sekundært forebyggende tiltag har gode erfaringer med tilbud målrettet pige. Derudover har det også i undervisningssammenhænge vist sig relevant med kønsspecifikke tiltag.

Piger og døgn—konference og bogskrivning

SPUK har siden 2009, i samarbejde med en række døgninstitutioner/opholdssteder, arbejdet med metodeudviklingsprojektet *Piger og døgn*, hvor formålet har været at kvalitetsudvikle og målrette den sociale og pædagogiske indsats fra døgntilbud til piger med udadreagerende, truende og voldelig adfærd.

Projektet er nu i sin afsluttende fase, hvor fokus er på formidling af erfaringer. I den forbindelse er SPUK aktuelt i gang med udarbejdelsen af en bog, som er en erfaringsopsamling fra projektet, der vil ligge klar til udgivelse ultimo 2011 i forbindelse med konferencen *Vilde piger – virksomme veje*.

Temaerne i bogen vil bl.a. være: Viden om piger og vold, viden om og relevansen af kønsopdelte institutioner, konflikthåndtering og inddragelse. Bogen formidler desuden nye metoder og erfaringer fra de deltagende institutioners afprøvelse af metoderne og erfaringer med at gå nye veje. Bogen vil henvende sig bredt til alle fagpersoner, der arbejder med udsatte piger både i og udenfor institutionen og på såvel kønsopdelte som blandede døgninstitutioner.

Udover bogskriveriet er vi i SPUK samtidig ved at lægge sidste hånd på planlægningen af konferencen *Vilde piger – virksomme veje*. Konferencen vil løbe af stablen mandag d. 28. november 2011 på Dalum Landbrugsskole i Odense. Her får du mulighed for at møde de institutioner, der har deltaget i metodeudviklingsprojektet. Vi tør godt love, at det bliver en spændende dag, der vil være rig på indlæg fra de institutioner, som har medvirket i projektet, fra SPUK's konsulenter og fra en forsker. Vi har planlagt dagen med en dynamisk vekselvirkning mellem indlæg og workshops.

Indlæggene vil bl.a. omhandle baggrunden for projekt "Piger og døgn", relevansen af kønsopdelte institutioner samt udviklingstendenser på området. På de forskellige workshops får du mulighed for at høre om, hvordan institutionerne har arbejdet med de forskellige metoder direkte fra pædagogerne selv. Temaerne i disse erfaringsworkshops vil bl.a. være: At finde styrken i pigegruppen, at tage ansvar for egen behandling, at arbejde med SIP, at vende negative tanker til positiv refleksion og at skabe gruppeforløb med indhold.

Vi ser frem til en spændende dag, hvor vi sammen sætter spot på de anbragte piger.

Læs mere om projektet på www.spuk.dk

PIGER I DØGNANBRINGELSE

VILDE PIGER – VIRKSOMME VEJE

SPUK inviterer til
konference
28. november 2011
På Dalum Landbrugsskole, Odense

SPUK sætter fokus på virksomme veje i arbejdet med vilde piger på døgninstitutioner i Danmark!

En række døgninstitutioner og opholdssteder har i samarbejde med SPUK og med støtte fra Helsefonden arbejdet på at forbedre og metodeudvikle indsatsen for udadreagerende piger. Nye metoder og mange forskellige erfaringer fra det 3-årige metodeudviklingsprojekt *Piger og Døgn* vil blive formidlet på konferencen den 28. november 2011.

På konferencen kan du høre om erfaringer fra projekt *Piger og Døgn*. Konferencen byder på otte workshops, hvor de deltagende institutioner præsenterer erfaringer fra deres lokale metodeudviklingsprojekter. SPUKs konsulenter holder fem workshops om forskellige temaer, der alle er relevante for arbejdet med udadreagerende piger. Fil. Dr. Karin Trulsson vil holde oplæg om relevansen af kønsopdelte døgninstitutioner.

Dagen byder på en vekselvirkning mellem oplæg, workshop og livlig debat.

Mød op til en spændende og lærerig dag!

 SPUK

 helsefonden
Støttet af Helsefonden

For flere oplysninger og tilmelding se www.spuk.dk

- ▶ Prisen for deltagelse kr. 950,- ex. moms
- ▶ Tilmelding til konferencen er bindende og skal være os i hænde senest 01.11.2011. Betaling senest 15.11.2011. Tilmeldingen skal ske via SPUK's hjemmeside: www.spuk.dk
- ▶ Der er ca. 125 pladser som tildeles efter »først-til-mølle«-princippet
- ▶ Ved deltagelse i konferencen udleveres erfaringsopsamlingen fra projekt *Piger og Døgn* Udgivet af SPUK med støtte fra Helsefonden
- ▶ Konferencens adresse:
Dalum Landbrugsskole
Landbrugsvej 65
5260 Odense S

For nærmere information om konferencen og programmet klik [her](#) .
For tilmeldelse til konferencen klik [her](#) .

SPUK

SOCIALT OG PÆDAGOGISK UDVIKLINGS- OG KURSUSCENTER

Nørrebrogade 32 A Baghuset, 4.
2200 København N
www.spuk.dk

Peter Jensen
Tlf.: 28 10 02 88
Email: peter@spuk.dk

Klaus Goldschmidt Henriksen
Tlf.: 26 18 26 84
Email: klaus@spuk.dk